

TRANSCRIPCIÓ I NOTES D'UN PLET PEL DOMINI DE LA GRANJA DE DOLDELLOPS (1395)

Per Jordi Rius i Jové

Paraules clau: Feudalisme. Granja de Doldellops. Plet. Poblet. Valls.

Abstract: Notes and transcription of a law suit dated December 15, 1395; between the Poblet Monastery and the city of Valls, about the jurisdictional authority over the territories of the Doldellops Farm, one of the most important Poblet's dominion given to them by Ramon Benreguer IV, the archbishop of Tarragona and the Normand knight Robert Bordet, during the XII century. We notice the fight between two different aspects of the evolution of feudalism, one side leadered by the rural conception of feudalism while the other one, manifests the idea of a feudalism that is walking straight to non rural areas.

Resum: Aquest plet planteja una lluita pel domini dels territoris de la granja cistercenca de Doldellops, produint-se un enfrontament entre dos estructures plenament feudals, amb característiques pròpies. La lluita pel ple domini sobre els territoris de la granja de Doldellops és en definitiva la lluita per la plena jurisdicció amb mer e mixt imperi del dit territori, la qual cosa van obtenint tots els senyorius de les zones del Francolí i del Gaià al llarg dels segles XIV i XV. No podem deixar d'afirmar, i potser és l'aspecte més important, que se'ns presenta, el procés de transformació i de lluita entre dos àmbits de poder feudal, un que podríem denominar rígid, tradicionalment consolidat i d'àmbit preferentment rural, representat pel monestir de Santa Maria de Poblet, i un altre, de reactivament nou, urbà i poc consolidat, representat per la vila de Valls, que vol ampliar els seus dominis dins l'espai agrícola feudal.

Transcripció i notes d'un plet pel domini de la granja de Doldellops¹.

La lluita i els enfrontaments per la possessió i domini de la terra, en qualsevol de les formes que aquesta s'acostuma a presentar, guerra oberta, plets judicials, etc., és quelcom tan històric com la mateixa existència de la humanitat. En aquest plet apareixen dos aspectes que creiem importants: un enfrontament entre dos àmbits de poder feudal pel ple domini jurisdiccional dels territoris de la granja de Doldellops, i extrapolant els plantejaments, hem de veure-hi també un procés de lluita i transformació entre dos conceptes del món feudal, per un costat la ciutat medieval, expressió indiscutible

de l'expansió de la societat feudal cap a àmbits no exclusivament rurals i per l'altra un monestir cistercenc tradicionalment consolidat, que no vol perdre els dominis ni les seves zones d'influència².

Sovint quan parlem de procés de lluita i transformació pensem en conflictes socials i enfrontaments que ens poden portar a caure en l'error de pensar en lluites de classe, potser degut a la influència d'autors com per exemple Bloch i Vilaro, dels grans debats historiogràfics com són el de Brenner, publicat recentment en espanyol, o el més tradicional dirigit per R. Hilton entorn la transició del feudalisme al capitalisme³. Però en el cas que analitzem es tracta de la lluita entre dos posicions plenament feudals.

La ciutat, no hem d'oblidar-ho, difícilment es pot veure com un element exterior al feudalisme, malgrat que aquest té una estructura amb una dominant eminentment rural i el seu sistema social es basa en l'explotació senyorial dels terratges, això no vol dir que impliqui una estructura sense ciutats o que aquestes no fossin també enclavaments rurals. Cal tenir present que al nostre entendre és també una forma ben clara d'expansió de la societat feudal⁴.

Al món medieval, la ciutat ens ofereix una imatge bifacial, per un costat una tendència a reproduir les estructures socials del conjunt feudal, però alhora serà també la que permetrà una fugida del camperolat cap a una nova situació, l'artesanat, formant una nova classe en la qual germinarà un nou sistema de relacions socials que desembocarà finalment en el modus de producció capitalista⁵.

Aquest plet, com hem dit, planteja una lluita pel domini dels territoris de la granja cistercenca de Doldellops, es produeix doncs, insistim en aquest fet, un enfrontament entre dues estructures plenament feudals, amb característiques pròpies. La lluita pel ple domini sobre els territoris de la granja de Doldellops, tractant-se en definitiva de la lluita per la plena jurisdicció amb mer e mixt imperi del dit territori, la qual cosa van obtenir tots els senyorius de les zones del Francolí i del Gaià al llarg dels segles XIV i XV⁶, observant-hi una aferrissada concentració de poder, i per l'altra no podem deixar d'afirmar, i potser és l'aspecte més important, que se'ns presenta, el procés de transformació i de lluita entre dos àmbits de poder feudal⁷, un que podríem denominar rígid, tradicionalment consolidat i d'àmbit preferentment rural, representat pel monestir de Santa Maria de Poblet, i un altre, de relativament nou, urbà i poc consolidat representat per la vila de Valls, que vol ampliar els seus dominis dins l'espai agrícola feudal⁸.

Creiem que l'evolució i transformació feudal no es pot explicar únicament i exclusivament a partir de la lluita de classe, aquesta sovint s'ha pres com una concepció religiosa del marxisme, cal aplicar-hi uns criteris economicistes que sovint són els que permeten de veure i comprendre els processos històrics, tot i tenint en compte que la lluita de classe pot intervenir-hi, però amb certes limitacions⁹.

És evident que aquest plet ens permetria entrar de nou en la vella polèmica entorn del paper desenvolupat per la propietat del sòl com a font de capital en el desenvolupament del comerç, hi ha importants estudis a nivell europeu que el consideren font de capital inicial, Pirenne en canvi cercava aquest diner en l'explotació del comerç a llarga distància¹⁰. Lamentablement no disposem d'estudis que ens permetin demostrar el problema del paper desenvolupat per la propietat del sòl, a la

Catalunya Nova, però és evident que fou la base de la primera riquesa urbana que prengué força gràcies a la presència d'un mercat, en aquest cas el de Valls¹¹.

La granja de Doldellops fou probablement una de les més importants possessions territorials de Poblet, segons Altisent¹² era una terra de regadiu ja en bon estat de productivitat i força ben equipada amb un molí a prop del riu Francolí i deu parelles de bous, afirmació que com veurem també ens recorda la sentència. Però l'organització dels dominis territorials i els sistemes d'explotació de les terres de la granja que de bon principi compliren a la perfecció la seva finalitat, abastir el monestir per un costat i assegurar assentaments productius per l'altre, amb el temps i les diferents crisis medievals, que portaren a parcel·lacions i diferents tipus de relacions, esdevingué un indret com veurem conflictiu.

El que sabem dels orígens i de la història medieval de la Granja de Doldellops fins el S. XV s'ha de bastir bàsicament i exclusivament a partir de les publicacions d'A. Altisent i de les breus referències que trobem a la Història de Valls, de Puigjaner.

Doldellops va ser donat a l'abadia de Poblet el 1155¹³, esdevenint una de les possessions més fèrtils del monestir, especialment si tenim en compte "que la reberen en bon estat de productivitat" i s'inclouia en la propietat un molí vora el riu Francolí¹⁴, dedicat a moldre cereals, peça prou important, que dona idea de la importància de l'explotació.

El bon funcionament d'aquestes terres és prou evident fins el punt que a finals del segle XII ja s'hi havia establert la granja, cosa que permetia millorar la seva productivitat¹⁵. Les granges eren terres d'explotació directa duta a terme per conversos i algun esclau sarraí, dirigides per un "grangearius", habitualment també un convers, qui era en contacte directe amb el monjo cereller del monestir amb qui passava comptes.

No ens ha de resultar estrany que acabada la reconquesta i el procés de feudalització del Camp de Tarragona, es normalitzaren novament els nuclis de població i s'iniciaren els conflictes, diguem-ne interns, dels quals no s'escaparen els dominis del monestir. A Doldellops hi ha documentats conflictes per l'aigua del Francolí amb la gent de Valls i d'Alcover on es féu necessària la intervenció del rei. Aquests problemes es produïren el 1291 regnant Alfons el Franc i posteriorment el 1292 i 1293 en temps de Jaume II¹⁶.

L'economia i el funcionament de Poblet passà per diverses etapes, a la qual cosa ajudà sense cap mena de dubte el fet de gaudir de bon principi amb la protecció de Ramon Berenguer IV primer, i posteriorment d'Alfons el Cast¹⁷. Sembla però que l'explotació de les terres a les granges començà a disminuir a partir del S. XIII, degut a la baixa de conversos. Això obligà a iniciar la parcel·lació dels territoris, a Doldellops s'hi començaren a produir entre 1260 i 1281, continuaren el 1307, augmentant-ne el nombre amb la crisi del S. XIV, 1325 i 1342 agreujant-se amb la crisi de la segona meitat de segle, com ho demostren les de 1361, 1372 i 1379 arribant el 1416 i 1417 a un període de màxima parcel·lació¹⁸. Aquestes continuarien encara essent relativament habituals fins arribar l'any 1700 amb la compra de la granja al monestir per part de Joan Segarra i Colom¹⁹.

Les cessions es feien habitualment mitjançant establiments amb el pagament de censos anuals o en emfiteusi²⁰. Aquesta crisi en les propietats cistercenques sembla que

fou generalitzada i realment important arreu d'Europa, ja que, per exemple, és destacada a més del mateix Altisent per E. Perroy en explicar l'estat general de la França del S.XIV dins l'àmbit de la guerra del Cent Anys²¹.

El segle XIV fou un segle d'especials dificultats per a la granja de Doldellops, tant en l'aspecte de robatoris i assalts com pel que fa a enfrontaments amb l'Arquebisbe o amb la ciutat de Valls com veiem en aquest plet que transcrivim tot indicant que conflictes d'aquest tipus ja s'havien produït anteriorment²². No obstant això, el problema bàsic és el de la jurisdicció que apareix a partir del moment en què territoris que havien estat de la granja de Doldellops són cedits en diverses formes.

L'abat de Poblet considera que els territoris de la granja de Doldellops són fora del terme de Valls i que aquests territoris els varen rebre en "*franch alou*"²³ i amb tota "*la jurisdicció civil e criminal*"²⁴, explicant que l'únic dret que tenien els jurats de Valls era si "*solament homes de Valls feren tala en lo terme de la dita granja, los jurats de Valls stimaven aquella i no pas altres*", però ja no ho feien en cas que l'infractor fos de qualsevol altre indret, d'acord segons ens diu la mateixa sentència a acords contrets anteriorment.

Òbviament aquesta afirmació era contestada per la ciutat de Valls al·legant que Doldellops no era un "*terme termenat*"²⁵, i per tant hom qui tingués alguna possessió dins els territoris de la granja havia de pagar les impositcions pertinents a la vila de Valls tal com ho feien la resta de terratinents del terme, hom qui comprava o venia en el terme de la granja i finalment recorden que són els guardians de Valls els qui vigilen també les partides de la granja.

El compromís de dictar una sentència arbitral resolutòria fou signat per Arnau Maço i Domingo Nicholau el 8 d'abril de 1393, quedant aquest en mans del notari vallenc Bernat Morató. La sentència no seria però feta pública fins el 15 de desembre de 1395.

El valor intrínsec d'aquest plet, prou important en ell mateix, fa que s'hagi considerat important la seva transcripció completa. Així mateix creiem més oportú fer altres comentaris i aclariments referents al plet a partir de les anotacions que venim fent així com la lectura del plet ho requereix. Igualment considerem que la transcripció del plet podrà permetre interpretacions posteriors en poder-se aprofundir i estudiar amb altres documents i troballes aviat com es torni a instal·lar i obrir al públic l'Arxiu Històric Comarcal de Valls.

Aquesta transcripció s'ha elaborat a partir del trasllat de la sentència d'aquest plet, localitzat a l'Arxiu Històric Comarcal de Valls²⁶. El llibre té 29 planes²⁷, si bé la sentència únicament n'ocupa 25²⁸. Al foli 1 recte hi figura una relació de tributacions corresponents a l'any 1411. Al darrer foli hi apareix una relació d'estimes, dels preveres de Valls corresponent a l'any 1408.

Les cobertes (23,3cm x 16,6cm) són un fragment de pergamí reutilitzat, sistema d'enquadernació propi del període. A la portada hi trobem el tradicional escut ogival de Valls, banda d'argent sobre camp de gules, dibuixat a una sola tinta, amb un peu a la punta que li dona la forma de calze. A la contraportada llegim en lletra humanística "*Translat de la sentència entre la vila de Valls y lo Monestir de Poblet no.5.*" Afrontat a aquesta i pràcticament il·legible veiem amb lletra gòtica cursiva "*Sentència entre la universitat e los preveres de Valls e la sentència entre la universitat...*"

La lletra del text és gòtica cursiva gairebé cal·ligràfica, clara, sentada, els marges són molt amplis, permetent alguna anotació i realitzar correccions fetes pel mateix escriptor. La seva transcripció no ha presentat cap dificultat fora de les habituals i pròpies d'aquest tipus de lletra.

Per realitzar aquesta transcripció ens hem basat fonamentalment en les normes fixades per l'Institut d'Estudis Catalans i les de la secció Filològica del C.S.I.C.²⁹. No obstant això, hem considerat convenient de crear-ne altres que poden facilitar una millor comprensió del text original fixant-nos en les publicacions de texts realitzades per autors com Bautier, Rovira i Ermengol o Veny³⁰.

Aquestes han estat:

- .-La regularització de l'ús de U/V.
- .-Les majúscules i minúscules s'han normalitzat a partir dels criteris ortogràfics actuals, igual com hem fet amb la separació de les paraules i la utilització de l'apòstrof o el guionet.
- .-Les contraccions inexistents en l'actualitat han estat transcrits emprant el punt volat.
- .-S'ha respectat sempre la doble consonant tant a començament com al mig de paraula, encara que no tinguí valor fonètic, igualment s'ha respectat la doble vocal a començament de paraula.
- .-La puntuació pràcticament inexistent en l'original l'ha realitzat l'autor d'acord amb els seus criteris.
- .-La transcripció dels topònims s'ha realitzat mantenint la grafia original.
- .-Aprofitant els medis informàtics, s'han transcrit ratllades les paraules que així figuren en l'original.
- .-Els mots escrits al marge del document original i que corresponen a oblit de l'escriptor, s'han introduït al text en el lloc on suposem que els corresponia entre barres //.
- .-Les anotacions fetes al marge corresponents a indicacions del contingut del text s'han transcrit a inici del paràgraf entre parèntesis ().

Transcripció.

Com questió fos e fes prés ha ésser entre lo reverent abbat del monestir de Poblet e són honrat convent de una part, e los jurats e promens de la universitat de la villa de Valls de altre part. Faça per tal com lo dit abbat e convent deyen que ells tenien e posseyen, e an tenguda e posseyda la dita granya de Dol de Lops en X, XX, XXX, XL, L, LX anyys, e de tant de temps ençà, que memòria de homens no és en contrari; per fi e franch alou³¹ ab tots sos termes e pertinençes sues, e situades fora los termes de Valls e per si matexa distinta e separada fora los dits termes de Valls, e ab tota jurisdicció civil e criminal. E que tots los maiorals³² de la dita granja, avien acostumades de fer en lo terme de aquella. Emperàs d'en nom del dit monestir en los splets e terres dins los termes de la dita granya situada sens la cort de Valls, e que los dits maiorals avien tots temps acustumat de exhedir e levar bans³³, de tots aquells qui entraven en lochs bedats dins los termes de la dita granya, limitans fora de la dita villa de Valls sens la dita cort de Valls e, que si solament homens de Valls feren tala en lo terme de la dita granya,

los jurats de Valls estimaven aquella e no pas altres, que.s fessen per homens habitans fora villa, segons los pactes e convinçences contengudes en la sentència convencional donada entre les dites parts.

E si homens limitans fora la villa de Valls feyen, tala en lo terme de la dita granya, lo maior de aquella stimava ho sitmare, feya aquella tala, e axí lo avien acostumat de fer tots temps, e que los terretinents en lo terme de la dita granya³⁴, forastes e no habitans en la dita villa de Valls, avien tengudes francament e sens neguna contribució de Valls aquelles terres, e que aquelles qui venen e compraven en lo terme de la dita granya no avien pagada, ne acostumat de pagar per aquelles compres e vendes, imposició als impositioners de Valls e que si los dits inpositiadors avien exhegida alguna imposició que fera fet, no sabent l'abat ne lo convent de dit monestir. E axó matex, que si los guardians de Valls avien guardat lo terme de la dita granya, açó avien fet per lo dit monestire licencia dels maiorals de la dita granya, e que de totes aquestes coses era fama.

Lo sindich e procurador dels promens e universitat de Valls, lo contrari de totes les coses desús dites, affermant e dient que la dita granya no avia terme termenat, ans era dins lo terme de Valls, e que lo dit abbat no hi havia jurisdicció civil ni ~~criminal~~ criminal ans la ys avia la cort de Valls, e que no hi devien aver l'abat ne lo convent, sino solament lo territori de Dol de Lops ab X jugera bovum, e un molí en la frontera de Francholí, e que la cort e senyoria de Valls usava en lo dit terme de tota jurisdicció civil e criminal e no negún altre.

E si tala si feya, que los dits jurats de Valls, feyen e fan la stima del don donat, he avien stat a sentència e juy dels dits jurats sobre la dita tala, axí com en les altres partides del terme de Valls. E que si degú dins lo territori de la dita granya tenia possions, que avien a contribuir ab los de Valls, axí com los altres terratinents en lo terme de Valls.

E que aquelles qui venien e compraven en lo terme de la dita granya, paguaven imposició axí com los altres qui compren en los altres termes de Valls. E que los guardians de Valls qui guardaven e guarden les altres partides del terme de Valls, an guardat e guarden les partides de la dita granya e que de aquesstes coses era fama.

E com sobre totes aquestes coses e altres fos questió entre les dites parts, e bonament no s'en poguessen convenir ans aguessen pledegat, bé XX ho XXIII anys ha passats devant lo oficial de Tarragona e donant aquel sou, agués fet gran procés, e s'en speràs are a fer més donant per ço per perdonar a trebayls e a despeses, e per ben de pau e de concordia, e per bona amistança, algunes bones persones entreviments e contractans, les dites parts feren e ffirmaren compromís sobre totes les dites coses, e altres qualsevulla emergents de balants e conexens d'aquelles.

En los honrats en Lorenc Nadal, lavors jurista de Valls, e en Domingo Nicholau jurista de Muntblanch, axí com arbitres arbitradores e amigables composidors, e après remogut lo dit Lorenc Nadal, hi fon ajustat en loch seu Micer Johan Abri, licenciat en leys de la ciutat de Tarragona.

E après mort del dit micer Johan Abri, hi fon més, he agustat l'onrat micer A. Maçó³⁵ en leys licenciat de la dita ciutat ensemps ab lo dit Domingo Nicholau, prometents les dites parts sots certa pena e ab ferma del molt reverent senyor archabisbe de Tarragona de star a dita pronunciació, declaració dels dits amigables composadors sots la pena en lo dit compromís contenguda, lo qual compromís fo fet e ffermat en poder del discret

en Bernat Morato, notari de Valls e scrivà del procés de la dita arbitració, ha VIII dies del mes de abril de l'any de nostre senyor MCCCXC tres, los quals compremesos fets e firmats e fetes les prorogacions de aquells. E los procesos devant los dits arbitres colits, e remitant e conclós en la present causa per les dites parts. Les dites parts, requeriren instantment los dits micers A. Maçó³⁶ e Domingo Nicholau, arbitres e arbitradors, e amiguables composadors desús dits, que pronuciassen sobre les dites coses e questions e lur sentència arbitral donasen per que los dits arbitres arbitradors procehiren a lur sentència donadora instants e rerquerents, les dites parts sobre les dites coses segons se segueix:

Hon nosaltres A. Maçó e Domingo Nicholau desús dits arbitres arbitradors, e amigables composadors vist lo compromés en nos fet e fernet, en lo poder en aquella m.es dat per les dites parts vistes encare les demandes per cascuna part, la una com l'altre en lo present procés arbitral, donades e offertes en les respostes a aquella sub segundes per cascuna part, lo pleyt legitimament, contestant vistes no res menys les posicions e articles per declaració de lur demanda offertes en les respostes acostumades de aquelles subsegundes, més encare, vistes les deposicions dels testimonis sobre lo dits articles per cascuna part produyts e la disputatió de aquelles parts per cascuna feta vists encare moltes e diverses cartes públiques e scriptures autèntiques e judicials /per cascuna/ part en lo present procés arbitral, pruduydes per fimdar lur intenció, e encare lo procés deiús dit fet devant l'onrat official de Tarragona, per causa de apellació entre les dites parts e totes altres coses que les dites parts an volgudes dir e alleguar en lo present procés axi de paraula com per scrit, e que veure e considerar feyen sobre aquest feyt, vists encare ha vull, los llochs e termenat de la dita granya presents les parts e lo notari del present procés, agut a cort e col.loqui entre nosaltres e disputades totes les coses arbitrades en lo present procés, he aguda collació ab los advocats de les dites parts presents. Aquelles dins la villa de Valls e les allegations de aquelles, vistes e regonegudes avent Deu e vera justicia devant l'uy de la nostra sentència per ço que nostra sentència e arbitració de la faç de nostre senyor, provechesca, e los nostres huyls veyen egualtat lo dia present a les dites parts a hoyr sentència e declaració, assignat les dites parts presents he sentència esser donada requirens per aquella donadora. Venin en la manera que.s seguex, procehidora, sia cert a nosaltres per carta pura, feta ha VIII kalendes de març l'any M cent LIIII³⁷ que ab lo illustres senyor en Ramon, compte de Barchalona³⁸. E lo molt reverent en Bernat per la gracia de Déu archabisbe de Tarragona, e lo senyor en Rubert, princep de Tarragona³⁹, donassen a micer senyor Déu e a la ben aventurada nostra dona santa Maria del monestir de Poblet, e a l'abat⁴⁰ e convent del dit monestir que lavors eren e per temps serven lo dit loch de Dol de Lops, que és en lo territori de Tarragona, e dins los termes de aquella donació, la qual lo dit compte de Barçalona feu a la dita sglesia de Sancta Tecla, segons que en la carta de la dita donació, és largament contengut ab intrades e ab exides, pastures, aygues, fonts e que francament e quintia ho possehissen sens que contradicció de algun vivent no.ls pogués ésser feyta, perho no és cert a nosaltres per la dita carta ne per paraules en aquella contengudes que.ls fos donat per fer fortalea ne població ne feta menció que.ls donassen jurisdicció alguna, e per ço deya la universitat de Vals que la dita granya no avia terme, ne l'abat e convent no hi avien jurisdicció alguna, ans era terme de Valls e la jurisdicció

civil e criminal era de la cort de Valls maiorment com tots temps hi aguts husat de aquelles perhò com sia cert a nosaltres que la dita granya he terme termenat e per si distinch e açó per les fites e límits possades de partint lo terme de la dita granya ab aquel de Valls segons que les scriva del dit procés ho ha scrit, presents les parts en lo dit procés, dsignant los lochs entorn hon se pren lo dit terme de la dita granya, los quals lochs ~~seran~~ són segons se segexen: (non sia a nosaltres, serà vist fahedor)

E per tal que en temps esdevenidors no sia ne puxa ésser questió del termenat de la dita granya, mes sia feyta saporació e mils sia limitat per aquesta nostra sentència arbitral, pronunciam que sien refrescats molons e fites en los lochs ja scrits e altres per nosaltres designadors si mestres sirà que s'apareguen dos pavus sobre terra o terres, si a nosaltres sirà vist fahedor a messió del monestir de Poblet, e que.s facen de argamassa per ço que sien més forts e mes durables que en sien fets e posats d'ací a la primera festa de Pascha de la Resurreció de nostre Senyor⁴¹.

E com ja per rahó de aquesta granya sia stada questió e si donàs sentència en la granya de Dol de Lops convencional entre les dites parts e ab voler lur per los discrets mestres Guillem Oliver jurista de Muntblanc, e en Lorens Romeu jurista de Valls per comissió de paraula a ells feta per lo molt reverent archabisbe qui labores era e per lo reverent abbat de convent, e sindichs de la universitat de Valls e de Poblet, lo qual se dona en la dita granya a VI kalendes de mayg l'any M CCC XXX VI⁴², sobre certs casos en aquella contenguts e especificats per ço per aquesta nostra sentència arbitral pronunciam e declaram que la dita sentència convencional sia servada entre les dites parts en tots los casos e capitols en aquella convenguts e contre no vinguen, com contra venir no puxen com aga passats cinquanta cinch anys que fon donada e fon fermada e fera usat de labores ençà, per consequent és passat en cosa adjudicada e que per la present sentència per nosaltres daval donadora sobre les cosses en les quals la dita sentència convencional no ha provehir, no sia fet prehiudici ne de orogació neguna ha aquella sentència convencional ans tots temps stigua en sa força e valor.

E com la dita sentència convencional no aga provehir en les cosses deiús scrites primerament com no diu res si la dita granya ho terme termenat per si ho deu auer, ne entro a quals lochs se sten hos deu stendre la dita granya per ço per aquesta nostra sentència arbitral, pronunciam o declaram que la dita granya ho terme per si limitat e distintes, e separat segons que ja desús stat per nosaltres pronunciat e declarat.

(II)

(quod iurisdiccio civilis et criminalis pertinet in grangia de Dol de Lops a la cort de Vaylls possit tamen maioralis dicte grangie facere emporas et pignorarre facientes damnum in terris suis dum tamen sint forenses et non Vallibus)

Item com la dita sentència convencional no aga provehit si la jurisdicció criminal e civil deu ésser ho és del dit monestir ho de la senyoria de Valls en lo terme de la ~~de la senyoria de Valls en lo terme de la~~ dita granya per ço per aquesta nostra sentència arbitral pronunciam e declaram que com per la dita carta de donació que fon feta del dit loch de Dol de lops a Poblet no aprega que.ls fos donat per fer fotalesa ne població alguna ne fon feta menció de jurisdicció alguna mas que ho posseissen francament e quita sens contradicció de algun vivent, e Poblet ganiets per aquella donació no apareguda

La granja de Doldellops. (Fotografia: Pere Català. AMV)

que hi aga tengut batle ne persona que fes sentència en lo tenir de la dita granya als damnats ne aga tengut libre de cort, ne fetes ordinacions ne crides ne manaments als alguns penals ja que aga usat de fer emprets en los splets e terres constituïdes dins lo terme de la dita granya e agen penyorats forastes que no abiten en Valls ne sos termes que passaven per los lochs vedats de la dita granya e entraven ab besties grosses e menudes e l'incaçaven e en altre manera. E sia provat per la universitat de Valls, que la cort de Valls tots temps hi ha usat de la jurisdicció criminal prenent ahi los mal fantos e menor losse avals e fahent alii enquestes dels excessos que si eren fets aveguades a requesta dels maiors e aveguades sens requesta e s'en portaven alguns que hi avien morts, ells posaven en la quartera de Valls e puyos los feyen soterrar, e aquestes coses sien stades provades per scriptures autèntiques ho enquestes feytes per la dita cort de Valls e per tes devant nosaltres produïts e dels quals en lo present procés arbitral n'és feta menció, **per ço pronunciam e declaram per aquesta nostra sentència arbitral que tota jurisdicció criminal se pertany en lo terme de la dita granya a la jurisdicció de Valls e de aquella per alí usat, e aquella exercir com en deguna manera no sia stat provat que los de Poblet de aquesta alí agen usat.**

(jurisdicció civil)

Més encare pronunciam, sobre la jurisdicció civil, es a saber que com sia provat per la cort de Valls per scriptures autèntiques scrites en los llibres de la dita cort e per alguns com que la cort de Valls ha ~~com~~ usat en temps passat de fer crides en Valls e per los lochs acostumats aix a requesta dels maiors com en altre manera que degi sots certa pena no passats per les honors del dit maior e d'altres ne gitassen aygues pluvials per rases ne per altre manera en les honors de la dita granya ne en lo terme de aquella e que la dita cort ha fetes encantar e vendre en Valls terres sitiades en la dita granya ha instància de crehadors de aquelles qui es eren les dites terres hon encare ha instància d'en Manresa procurador de Poblet e part aquestes coses ha fetes, publicave la dita cort ordinacions penals feytes per promens de Valls les quals se són strenades en lo terme de la dita granya, e avegades a requesta dels dits maiors e del procurador de Poblet ja que aparegua per proves donades per part de Poblet que los dits maiors e procuradors hi han usat de fer empràs en aquelles terres alí situades e penyorats entrans e caçats sens la cort de Valls **per ço pronunciam e declaram per nostra sentència que la jurisdicció de Valls puxa usar de la jurisdicció civil en lo terme de la dita granya axi e segons en temps passat ne usat e acostumat de usar e que Poblet e sos procuradors e maiors de la dita granya puxen fer enpres en los splets e terres e altres coses fer, segons acostumat ha de fer en temps passat e los dits maiors penyorar tots forasters que dins les terres e possessions que per los dits maiors e monestir se tenran, costehides o no pus homens de Valls ho de sos termes no les tinguen sino forasters ho lo dit maior e de aquesta puxa aver són bany, e sens la cort de Valls com clarament sia provat per part de Poblet que axi ses acostumat de fer e de servir en temps passat, e si per aventura volrà lo dit maior aver los dits banys dels dits forasters ab la cort de Valls e volrà recórrer a aquella que ho puxa fer e de aquels banys que aura en lo dit cas aga la terça part la cort de Valls, e les dues parts lo dit maior.**

(III)

Item com la dita sentència convencional no aga res provehit ne declarat dels guardians de Valls si guardaran ho guardat poran les partides del terme de la dita granya totes o partida ho per quina manera, per çó nosaltres per aquesta nostra sentència arbitral pronunciam e declaram que com clarament sia stat provat per res he en altre manera que los guardians de Valls solament guardaven les terres ho splets que ls homens del terme de Valls tenen e possehien dins lo terme de la dita granya, no pas res que tengués lo maior al de aquella ne neguns forasters que los dits guardians de Valls solament guarden çó que los homens del terme de Valls hi tendran e no altre e que de aló aren lo bany e no de aló dels dits forasters, ne maior al si donchs de licencia del dit maior al no hi guardaven, e lavores aquells banys que de aló exiran sien del maior al si no çó que n daran als dits vinyogols⁴³ car pus recors no s'en aga a la dita cort ne hi trebayl non requiren fer execució instes en aquest cas non age res.

(IV)

(banys) (no si són tenguts les ordinacions, estatuts de la vila, servant lo maior al)

Item com la dita setencia convencional aga feta menció que en alguns cassos les ordinacions e banys que s ordonaran es faran per los promens de Valls, sien servades en lo terme de la dita granya e sia dupte sis servarà en les possessions que en lo dit terme són posseades, es possehiran per homens de Valls ho encare en les possessions que aquí és ne possehirà lo maior al de la dita granya e forasters per çó per declaració de la dita sentència convencional per aquesta nostra sentència arbitral pronunciam e declaram que les dites ordinacions e bans sien servades en les terres que alí tenen, tenien o tendran homens abitans de Valls o de sos termes, no pas lo maior al ho forastes con contra religiosos e persones ecclesiàstiques e bens lurs seculars, no hi puxen res hordonar com fos contra libertat ecclesiàstica si donchs lo dit maior al servir no les volrà e si servir les vol e entre que hi sien profitoses que ho puxa fer.

(V)

Item com la dita sentència condicional digua que si tales se faran en les partides de la dita granya que los jurats de Valls les jutgen e les stimen e açó sia duprés per tots rebuts en lo present procés arbitral, car dien que ha loch en les tales que per homens de Valls se faran en les terres que he hi han homens de Valls ho lo maior al per que pronunciam e declaram que tota talla que serà feta per quals se vulla persones sien los splets e terres que hi han ho auran homens abitans de Valls e de sos termes e per homens de Valls en aquelles que are ha e aurà lo dit maior al que los jurats de Valls les stimen e les agen stimar, e axi matex les que s faran per forastes en çó del maior al e çó que tendran los forastes si los dits jurats he cort de Valls requestes ne feren si no no car talla ja més no deu ésser jutgada si requisició no hi ha ne s acostumat de fer en Catalunya.

(VI)

(De contribuir en les questes)

Item com la dita sentència convencional no digua res ne declara e si los terratinents de la dita granya contribuirà ne contribuie deuran en la vila de Valls per çó que alí tenen

e possehiran e sia necessari que açó se declar per tant per aquesta mea sentència arbitral pronunciam e declaram que tots homens habitans en Valls e de sos termes, terrestinents ab terme de la dita granya contribuïsquen per aquelles terres qui aqui tenen ho tendran per qualsevulla enquestes, dret, títol ho manera, en comuns ab la universitat de Valls com sia stat provat devant nosaltres que axí en temps passat es acostumat de fer sabents los maiors de la granya ho ~~ammenys~~ aumenys en Manresana, procurador de Poblet qui tra a les talles a ffer e açó és stat devant nos provat hoc més que si los habitans de Valls he de sos termes veniren ço que han o auran en lo terme de la dita granya o altres forasters que aquells compradors agen a contribuir en Valls segons que los dits venadors hi contribuïen ans de la venda.

(VII)

(Que lo maior no sia tengut de contreboy en la vila)

Item pronunciam que Poblet e maiors no sien tenguts de contribuir en la vila de Valls per res que ells tenguen ne possehesquen en lo terme de la dita granya, ho tendran d'aquí avant ne per res quells sia relinquit per quals se vulla emphytiotes terrestinents all terme de la dita granya, nullas sien de Valls ho de altre loch com segons dasposició de dret franch sien, e deguen ésser de questes e de comuns.

(VIII)

Item com la dita sentència convencional de no declarar res si aquels qui vendran ho compraran en lo dit terme de la dita granya pagaran impositió als impositiadors de la dita villa de Valls per ço per aquesta nostra sentència arbitral, pronunciam e declaram que los comprados e venadors que compraran e vendran en lo dit terme que franchs non deuen ésser de pagar impositió, que la paguen ja que per alguns és stat fet dupte per moltes rahons sis deu fer ho no, mas que lo maior de la granya ne neguns dels monjos, ho frares, ho donats de Poblet, comprants ho venents en lo dit terme per coses lurs ho del monestir no sien tenguts de pagar per hoc dells contrahents ab ells si deuran pagar ho no, retenim-nos deliberació segons que daval es per nosaltres retengut e sobre açó pronunciam res.

(IX)

Item pronunciam e declaram que per la present nostra sentència arbitral no sia fet no sia fet perjudici al dit abbat e convent en delmes, primicies indirectes, senyoria, ne altres drets que huy prenen ne han, e an acostumat de prendre e de aver en la dita granya e terme de aquella.

(X)

Item com en les demandes per part de Poblet donades en lo procés arbitral sia stat dit e proposat que foresters no habitans en Valls ne ses termes, terrestinents en lo terme de la dita granya, ja may no acostumaren ne acostumen de contribuir ab los de Vals per ço que alí tenen, e los de Vals diguen tot lo contrari, e per algunes proves que per una part e per altre són devant, nosaltres donades que en prima faç apareguen les unes contra les altres, e per consegüent agam agut e agam justa rahó sobre açó de dupte e per consegüent sia necessari de aver plena deliberació de açó per conservació dels drets

de les dites parts al present no pronunciam sobre lo dit article ans finalment nos retenim en la present nostra arbitral sentència que en e sobre los dit article e dupte puxam dir pronunciar e declarar dins spay del mig any ja per les dites parts a nosaltres donat après de la present nostra sentència, comptador axí e segons en lo compromís és contengut.

Item declaram que en cas que concordar no es poguessem puxar, alegir un tercer, aquel qen.s serà vist fahedor sobre açó.

(XI)

Aquestes coses pronunciam e declaram entre les dites parts per dret de lahor e de amiguable composició manants a les parts e a cascuna de aquelles que aquesta nostra sentència arbitral e totes les coses en aquesta contengudes, e cascun capítol de aquesta de consentiment ans que en altres actes se divertesquen aprovem-lo hen e mologuem e contre, no vinguem sots les penes en lo dit compromés contengudes.

(XII)

Retenem-nos emperò per lo poder a nosaltres donat en lo dit compromes per les dites parts que si algunes coses duptoses, fosques, ho stures exemts de la nostra present sentència e de les coses en aquesta contengudes, aqueles puxam enterpretar e declarar per dret la hor e amigable composició tota vegada que regestes ne serem, per la una part ho per l'altre e açó puxam fer de aquest present dia ha un any, e d'aquí avant no ans d'aquí avant les dites parts no sien hoydes a la qual declaració e interpretació les dites parts agen stat sots les dites penes.

(XIII)

Item declaram e pronunciam que en quant les dites coses sabem, a comdenpnació la una part a l'altra comdenpnam e en quant saber ab solutam la una part a l'altre absolem.

(XIII)

Item com la dita sentència condicional no faça menció si los comprants ho venents en lo terme de la dita granya ab lo maior de la dita granya ho ab algun frare ho donat de Poblet per causa del monestir si lo lech qui comprarà, ho vendrà, he farà lo contracte ab los damunt dits, si pagarà emposició ab los homens de Valls per ço com se dona la dita sentència condicional no fessen imposicions, per consegüent los qui aquela donaran sobre açó no pogueu provehir, e are sia stat dit per Poblet que deguns contrahens ab los damunt dits no hi deuen pagar e los de Valls diguen lo contrari e que són en possessió de a verlas e sobre aquest article aian dupte per alguns tes que per cascuna part són donats, per ço retenim-nos per aquesta nostra sentència com al present en lo dit dupte no.y puxam pronunciar que aguda deliberació e agut a cort ab tercer si menester serà, puxam pronunciar sobre aquest article dins aquel temps que dit avem en l'article dels forasters e açó per tal que mils dret de cascuna part sia confirmat e per nosaltres declarat.

Faça letra et recitada fuit he arbitralis sententia e declaratio presentibus venerabiles et religioso fratre Francisco ecclesiasticum monacho, sindico, et yconomo monasteri Populeti. Et burgi alteri ac Johanem Angelato, juratis et sindicis universitate ville de Vallibus, ad hoc partes et presentem arbitralis sententiam et declaracionem petentes fecii

per venerabile Arnaldum Maçó, in legibus licenciatus, et dominicum Nicholay iuristam Montes Albani, arbitros arbitratores et amicales compositores sedentes in quandam tablam in vico ville nove ville de Vallibus more solito iudicum iudicantuit sacrosantes evangelio coram eis per preficis e per consensum reverentes inspectis, die mercurii, hora cumpletori intitulata, XV mensis decembri, anno a Nativitate Domini millesimo CCCXC quinto, presentis me Bernardo Morato, notari et scriptore huiusdem et presentibus venerabiles Bernardo Fferrari, Bernardo Valles, Guillermo Solsona, Petro Rebuster, Guilelmo Fferrari, preberas, Raymundo Salada, domicello et Ffrancischo Castlar, et Matheo Veya, seniore de Vallibus, et Berengario Amiguet per vochie ville Rotunde, Domenico Loret e Simon Laminyana, ville Montis Albi, et plurium aliorum testibus ad hoc vocatis et noiantis.

* * * *

Notes.

1. Hem d'agrair al Sr. Joan Papell i Tardiu, director de l'Arxiu Històric Comarcal de Valls la informació sobre l'existència d'aquest plet, així com els suggeriments i sempre bons consells en el moment de la seva transcripció.

2. La diferenciació del procés d'expansió camp-ciutat portà fortes discussions entre els principals estudiosos del món medieval. Una de les teories més importants ha estat la de Pirenne, el qual justifica l'expansió urbana a partir del renaixement del comerç internacional i nega la importància de l'expansió de la societat agrària. Contràriament P. Sweezy en els seus dos articles apresguts a *La transición del feudalismo al capitalismo*. Barcelona, 1977, basant-se en les mateixes teories de Pirenne, insisteix en el fet que la transformació de la societat feudal és deguda exclusivament a les forces exteriors del comerç i que les ciutats eren producte d'aquestes forces externes. Sota la nostra perspectiva aquesta afirmació de Sweezy sorgeix de la concepció que tenia M. Postam el qual el 1972 va escriure que les ciutats medievals eren illes no feudals dins d'un mar feudal (*cit.*, Hilton, R. *Les ciutats medievals*. Barcelona, 1989. En definitiva s'ha de prendre en consideració que les ciutats foren elements que contribuïren fortament a l'aparició del capitalisme i per tant a la transformació i posterior desaparició del feudalisme al llarg d'un gran procés que finiria en el període contemporani, tenint però en compte que les ciutats eren àmbits plenament feudals.

3. HILTON, R. *La transición del feudalismo al capitalismo*. Barcelona, 1977. (278 pàgs). ASTON, T.H., PHILPIN, C.H.E. *El debate Brenner*. Crítica. Barcelona, 1989.

4. Guy Bois afirma concretament "que el feudalisme és un sistema fonamentalment urbà en el sentit que és portador del desenvolupament urbà." *L'Avenç* núm. 134 (pàg. 55).

Per estudiar l'evolució feudal de la Catalunya Nova *vid.*, Actes del col.loqui de Girona "*La formació i expansió del feudalisme català*". 1985. Estudi Genereal (Girona), 1985-1986 (1987). (570 pàgs), del mateix autor "*La colonització feudal de la Catalunya Nova (un projecte d'investigació)*". XXXV *Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. Valls 1989. vol. I (pàgs. 265-298). El desplaçament feudal a la Catalunya Nova (àrea del Gaià). XXXV *Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. Valls 1989. vol. I (pàgs. 309-320). Cal tenir en consideració la publicació de J. Resina i M.R. Urfí.- *El castell i terme de Banyeres del Penedès. (dels seus orígens al segle XIV)*. Banyeres del Penedès. (528 pàgs). La més

recent i probablement més important publicació fins aquest moment a les comarques del Camp de Tarragona és la VIRGILI, A.- *L'expansió i afirmament del feudalisme al Baix Gaià. (S. XI i XII)*. Centre d'Estudis d'Altafulla. 1991. (184 pàgs.).

5. Hilton, R.- *Conflicto de clases y crisis del feudalismo*. Barcelona, 1988 (211 pàgs.). Pot resultar certament aclaridora pel canvi en la utilització del conceptes clàssics de modus de producció pel de sistema social l'entrevista de Josep Ma. Salrach a Bois "Feudalisme i canvis socials al microscopi". *L'Avenç*, núm. 134. Barcelona. (pàgs. 52-56).

6. COMAS I PIE, J.- "El desplaçament feudal a la Catalunya Nova (àrea del Gaià)". *XXXV Asamblea Intercomarcal d'Estudiosos*. vol. I. 1989 (pàgs. 309-320).

7. MACKAY, A.- "Ciudad y Campo en la Europa Medieval", *Studia Historica*, II. 1984. núm. 2.

8. Cal tenir sempre present la gran importància de les relacions feudals entorn la possessió de la terra, recordem que la jurisdicció afectava a tot el que ocupava una possessió incluent persones, bestiar i béns mobles àdhuc a la Catalunya Nova i que es fa necessari insistir en la desaparició de la tradicional identificació d'aquesta amb "terra de llibertat". Altisent a la *Història de Poblet*. 1974, detecta "mals usos" a Verdú, Freedman a *Assaig d'història de la pagesia catalana*. 1988, parla de servituds a la Guàrdia dels Prats, Joan Resina i Rosa Urpí a *El castell i terme de Banyeres del Penedès*. 1991, n'han detectats a diferents indrets del Penedès i molt especialment a Castellví de la Marca, Santa Oliva, al Montmell, la Cogullada i la Juncosa, finalment també Antoni Virgili opta per la defensa d'aquestes noves hipòtesis i així ho demostra en el seu treball *L'expansió i afirmament del feudalisme al Baix Gaià*. 1991.

9. No tractarem en absolut de fer una relació bibliogràfica exhaustiva però considerem fonamental per les afirmacions fetes en aquest paràgraf la lectura de GANSHOFF, F.L.

El feudalismo. Barcelona, 1963. HILTON, R ed.- *La transición del feudalismo al capitalismo*. Barcelona, 1982 (4a. ed.) (278 pàgs.). No podem tampoc oblidar l'article de Michael M. POSTAM.- "Status Legal y condiciones económicas en las comunidades campesinas medievales", publicat a *Ensayos sobre agricultura y problemas generales de la economía medieval*. Madrid, 1981. (pàgs. 361-376).

10. Sombart a *L'apogée du Capitalisme* (1932), exposà les seves crítiques als plantejaments de Pirenne no obstant Werbecke en la seva *Historia económica y social de la Edad Media*, (1970) donà novament suport a les teories de Pirenne.

11. Sabem que les granges de Castellfolliet, Riudabella i evidentment la de Doldellops portaven bona part de la seva producció tant agrícola com ramadera a vendre al mercat de Valls.

12. Altisent., *Història de Poblet*. (pàg. 33).

13. Aquestes terres formaven part de la donació que Ramon Berenguer IV havia fet a l'Arquebisbe de Tarragona i a Robert Bordet "prínceps de Tarragona per la seva restauració. Cartulari 149, doc. 246.

14. Es tracta del molí que encara avui es pot veure en travessar el Pont de Goi al final del camí de la Granja i del camí del Molí Vell. Situat entre 4º 53'- 4º 54'N i 41º 17'- 41º 18. Font. Servicio Geográfico del Ejército. full 446. Valls.

15. Poblet tenia establertes a finals del S. XII les granges de Milmanda, Castellfolliet,

la Pena i Riudabella a prop del monestir. Al Camp de Tarragona la de Doldellops, a les Garrigues la Cérvoles i la Novella o Fumada, al d'Urgell la de Viverol i Estopaganya, al Segrià la Torre de Ferran, la d'Utxesa i la d'Aviganya. Altisent, A.- *Història de Poblet*. (pàg. 59).

16. Altisent, A. *op., cit.*, (pàg. 123). Arxiu de la Corona d'Aragó (A.C.A.) Registre 86, fol. 70. Reg. 87, fol. 57. Reg. 96, fol. 146.

17. Altisent, A., *op., cit.*, (pàg. 33). Cartulari, 12-13, doc. 31. Alfons el Cast renovà la protecció de Ramon Berenguer IV, escollint Poblet per ser-hi sepultat el 1176. *op., cit.*, (pàg. 75).

18. Altisent, A. *op., cit.*, pàgs. 143, 198, 199, 230.

19. Olivé i Ollé, F.- *Valls de la crisi del segle XVI a la recuperació econòmica del S. XVIII*. Tesi doctoral inèdita, vol. I.

20. Altisent, A.- *Història de Poblet*, (pàgs. 143-144). Arxiu Històric Ciutat de Barcelona. Pergamins de Ferran de Segarra. Altisent, A.- *Les granges de Poblet al S. XV*, (pàgs. 115-119).

Al grans dominis peninsulars a l'Edat Medieval s'empraren diversos tipus de contractes, l'emfiteusi era un contracte a llarg termini, hereditàriament transmissible i alienable amb certes condicions, a Catalunya s'emprà l'establiment principalment per la cessió col·lectiva de terres als repobladors d'un lloc i era alienable amb el consentiment i aprovació del senyor, en aquest cas, de l'abat de Poblet.

21. Perroy, E.- *La guerra de los Cien Años*. Madrid, 1982, (pàg. 11).

22. El mateix plet ens parla d'una sentència convencional anterior donada el 26 d'abril de 1336. "VI Kalendes de mayg l'any MCCXXXVI". Pel que fa a conflictes amb l'Arquebisbe de Tarragona cal tenir present l'acusació que aquest llençà contra l'Abat de Poblet per apropiació indeguda, basant-se en els canons dels Concilis de Tarragona contra invasors o raptors de béns eclesiàstics on s'arribà a ordenar als sufraganis de la diòcesi que proclamessin públicament la suspensió d'ofici de l'Abat de Poblet. Intervingué el mateix rei Jaume II i féu posar el penó reial a Doldellops en senyal de protecció. Altisent, A., *op., cit.*, (pàgs. 198-199).

23. La definició d'alou s'ha d'establir de manera negativa, en un principi l'alou era un bé sobre el qual no existia cap altre dret fora del que exercia el seu posseïdor directe. Etimològicament és d'origen germànic *al* (tot) *od* (propietat), però a nosaltres ens ha arribat a partir de les formes llatinitzades *alaudis*, *alodium*. Habitualment la paraula fa referència a béns immobles, però tant serfs com esclaus podien ser tinguts en alou. Bonnassie, P.- *Catalunya mil anys enrera*. Barcelona 1972. (2 vols). Duby, G.- *Economia rural y vida campesina en el Occidente Medieval*. Barcelona, 1968. Valdeavellano, L.- *Curso de historia de las instituciones española*. Madrid, 1968. 1982 (762 pàgs).

24. El fet de tenir jurisdicció civil i criminal era el màxim símbol de poder dins d'un districte territorial determinat. Aquesta jurisdicció es dividia entre les corts, els veguers i els batlles locals o generals que eren les màximes autoritats de les viles i llocs per sobre dels cònsols o jurats. Lalinde Abadía. *La jurisdicción real inferior en Cataluña. (Corts, Veguers, Batlles)*. Barcelona, 1966. (309 pàgs). La jurisdicció real als territoris de la corona d'Aragó té unes particularitats importants. La jurisdicció reial inferior s'exerceix a partir de càrrecs propers al lloc, no obstant això, en el període baix medieval la

jurisdicció local deixarà de ser autònoma per crear-se una jurisdicció reial local que quedarà per sobre de la jurisdicció local autònoma.

25. Entre el segle XI i XII cal centralitzar la feudalització del camp català. Fou però, al primer terç del segle X, que amb l'aparició d'un element defensiu com la *turris*, en el centre administratiu de la vila donà origen al terme termenat. El seu origen era doncs, el de refugis defensius, ja devers el 830 apregueren al camp català els *castra* dotats de certa jurisdicció i a partir del segle X dona lloc a una restructuració de l'àmbit agrícola, creant-se una estructura administrativa civil o militar que seria compartida amb l'estructura religiosa del país i com veiem en aquest plet, també amb l'estructura monàstica. Riu, M.- "La feudalització del camp català" (pàgs. 39-68). *Estructura social i econòmica del camp català*. Barcelona. 1983. (157 pàgs). Malgrat aquest origen, el plet utilitza com un dels arguments bàsics que aquesta jurisdicció corresponia a la vila de Valls i no al Granja o a Poblet doncs Doldellops era al terme de Valls.

26. Registre 33. CF. 5. Sig. Int. 1.1.3. Ple núm. 4.

27. Trobem a les mateixes planes del llibre dues numeracions més, una corresponent al període del trasllat en números romans que va de l'I al XXVIII, pràcticament tots ratllats, i substituïts posteriorment en una data indeterminada per números aràbigs correlatius del 40 al 70.

28. Coincideix la numeració romana amb la més actual, a llapis en el marge inferior central del recte de les planes.

29. *Normas de Transcripción y edición de textos y documentos*. Consejo Superior de Investigaciones científicas. Escuela de Estudios Medievales. Madrid, 1944. (53 pàgs).

30. Bautier dir.- *Diplomatica et sigilligraphica*. Folia Caesaraugustiana. C.S.I.C. Zaragoza, 1984. Rovira i Ermengol.- *Usatges de Barcelona i commemoracions de Pere Albert*. Barcelona, 1933. Veny i Clar, J.- *Regiment de preservació de pestilència de Jacme d'Agramont (S. XIV)*. Tarragona, 1971.

31. *Vid.*, nota 23.

32. Era el principal dels mossos, pastors o segadors del lloc, per tant el superior en la jerarquia i l'encarregat de governar-los en absència del propietari, en el cas de Doldellops, era el responsable de rebre els fruits i els censos producte de les diverses parcel·lacions, potser podríem identificar aquesta figura amb el "grangearius".

33. Càrregues imposades per part dels senyors banals als camperols, quedaren ben definides a partir del segle XI, com ens indiquen tant P. Bonnassie *op., cit.*, com P. Vilar.- *Catalunya dins l'Espanya Moderna*. Barcelona 1964-1968. (4 vols). En aquest moment però tant l'evolució de la societat baix medieval com la de les propietats, li donen la significació d'una multa per la transgressió d'una ordinació, de totes maneres no deixava de ser una forma més igualment arbitrària d'explotar els recursos d'homes i terres sotmeses a un senyor. Els bans i la seva problemàtica han estat també estudiats per Duby, G.- *Guerreros y campesinos: desarrollo inicial de la economía europea (550-1200)*. Madrid, 1976. Dins el món ciutadà s'entén per bans les multes imposades pel consell municipal.

34. Aquests terratinents eren aquelles persones que havien obtingut terres que havien estat propietat de la granja de Doldellops abans de les diverses parcel·lacions i cessions en establiment que s'hi feren. Al primer quart del segle XV es pagava un cens entre 2 i 18

sous i mig delme i mitja primícia (*Història de Poblet* pàg. 399). També *vid.*, Altisent, A.-*Les granges de Poblet al segle XV (assaig d'història agrària d'unes granges cistercenques catalanes)*. I.E.C. Barcelona, 1972. L'evolució posterior de Doldellops i els seus territoris ha estat estudiat per Olivé i Ollé, F.- *Valls de la crisi del segle XVI a la recuperació econòmica del segle XVIII*. Tesi doctoral. parcel·lacions. vol. I (pàgs. 246 i ss.).

35. Arnau Maçó.

36. *Ibidem*, nota 35.

37. 22 febrer 1155.

38. Ramon Berenguer IV 1113/1131-1162.

39. Robert Bordet o també Robert d'Aculley o Robert d'Aguiló, Cavaller normad, el qual el 1129 rebé del bisbe Oleguer les terres de la ciutat de Tarragona i el Camp així com el títol de Príncep de Tarragona per tal que procedís al seu repoblament.

40. L'abat en aquest temps era Grimoald.

41. És evident que les terres de la granja anaren en diverses fases reduint-se cada vegada més i per tant les fites territorials anaren canviant-se, la qual cosa provocà entre el desgastament real produït pel pas del temps però probablement també el de la picaresca la necessitat d'emmarcar novament les fites territorials.

42. VI kalendes de maig = 22 d'abril.

43. Eren els guardians de les vinyes.